

JI XIANLIN. TWILIGHT

Ye. Hobova

PhD (Linguistics) Senior Fellow на Junior Fellow
A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine
4, Hrushevskoho Str.,
Kyiv, 01001, Ukraine
jane.lutsenko@gmail.com

Цзі Сяньлінь СУТІНКИ¹

Сутінки таємничі, тільки проживши весь день, діставшись його кінця люди зустрічають сутінки. Але рік летить за роком, місяць женеться за місяцем, люди проживають без ліку днів і без ліку сутінків. Я хочу спитати: скільки людей відчувають існування сутінків?

Рано вранці, коли перервані сні відлітають від подушки, людина прокидається і починає свій шлях новим днем. Вона йде і йде, доходить до полудня і дорога різко повертає. Ніби є лиш одна течія, що прямує до завершення дня. Коли вона бачить як далина заповнюється білуватою димкою, верхівки дерев злегка підсвітило золотистою фарбою, а зграї ворон вертають додому, несучи на крилах сонячне світло, щось ніби злегка стискає її серце. Вона знає – прийшла ніч. Людина бажає спокою, чекає на наближення сну. Дуже скоро холодна і глибока пільма застилає її очі та серце. Вона поспішає зачинити двері у тісній кімнатці, щоби залишити сутінки назовні. Якщо спитати її чи бачила вона сутінки, чи бачила які вони прекрасні, вона нічого не зрозуміє.

Та й як вона може це зрозуміти? Коли вона висуне голову зі своєї кімнати щоби подивитися на сутінки, вони вже давно зникнуть слідом за білуватою димкою, золотим світлом на верхівках дерев, воронами із сонячним світлом на крилах. Залишиться лиш морок ночі. Ці сутінки, як сновидіння весняної ночі – не знати звідки взялося, лише доторкнулося до серця і непомітно коли зникло.

Сутінки пішли. Куди ж вони пішли? Ні, спочатку я запитаю – звідки вони прийшли? Цього я не можу точно сказати. Та й хто може? Я не можу впіймати сутінки та розпитати їх що й до чого. Може зі сходу? Схід – це місце, звідки з'являється сонце. З заходу? Хіба там вже не червоніє вечірня заграва? На півдні панує світло і тепло, отже можна лише припустити, що вони приходять з півночі. Якщо порозмислити, то на самій далекій півночі – Північний льодовитий океан. Можемо змалювати його у своїй уяві – біле безкрає небо, біла безкінечна снігова рівнина та гори льоду. Ще далі на північ – на безкінечному білому горизонті не розбереш де небо, де земля, де лід, де сніг, є лише тьмяна імла. Хіба не з цієї сіруватої імли перероджуються, скидаючи стару шкіру, сутінки?

¹ Перекладено за виданням 季羨林。季羨林美文60篇。湖南人民出版社，2013。

Потім, переродившись, вони розсіюються і розповзаються. Розливаються по рівнинах, розливаються по степах, залишаючи по собі тінь. Розливаються по лісах, залишаючи по собі чорну темряву, розливаються струмками, змішуючи темно-сіру вечірню пітьму зі звучанням води, на поверхню якої у повній тиші пробивається мерехтіння світла. Сутінки розливаються по верхівках гір, залишаючи їм світло зірок та місяця. Сутінки розливаються по селах, залишаючи по собі безкрайній серпанок смеркання... Кожному закутку відміряється по шматку, кожному павутинню дістанеться по жменьці. Потім вони розлілюються по безлюдних пустелях і врешті дістануться наших країв. Я можу уявити: якби я зустрічав сутінки у пустелі, я точно помітив би, як сутінки летять сюди з далекого неба, ніби... Ніби що? Мабуть ніби непроглядний білий туман? Чи може ніби розсіяні тіні хмарин? Коли вони прилетять, то так само залишать по собі пітьму та продовжать летіти до наших країв, слідом за білуватою димкою, що розлилася вдалині, слідом за золотавим світлом на верхівках дерев. Та слідом за сонячним світлом на крилах ворон, вони повільно опускаються на серця людей, котрі зачиняють їх назовні.

Там назовні сутінкам байдуже про що хвилюються люди, там, на спорожній та холодній землі вони облаштовують мінливий та сповнений поезії світ схожий на дитячу казку. У тьмяному світлі, як у віддзеркаленій тіні, вони фарбують все довкола у сріблясто-сірий колір. Молочно-біле повітря густішає, але тече м'яко, липко, рясно. Вони приносять тишу, ось послухай: ані звуку, ніби опівніч серед великого снігопаду. Чи це мертва тиша? Зовсім ні, але ще трохи тихіше ніж зараз і буде тихо, як у домовині. Ні більше, ні менше. Чарівлива та легка тиша м'яко, липко, рясно лягає на серця людей. Сіре небо, як тонка ширма, а дерева, будинки, візерунки диму, кучері хмарин, схожі на вирізьблені силуети, обережно приклеєні на цю ширму. Тут і там її оздоблюють пурпурові промені вечірньої заграви та холодне світло зірочок. Сутінки схожі на поему, на пісню, на дитячу оповідку, на мелодичний свист вітру у зубчастому парапеті на даху, на дзвінке журавлине курликання, що розливається у небі. Вони схожі на рисове вино, що витримувалося кілька десятків років, вони схожі на всі речі, настільки прекрасні, що бракує слів їх описати. Коли бракує слів, лишається лише піти та побачити на власні очі. Побачити їх на власні очі недостатньо, треба їх відчутти; відчутти їх теж недостатньо, ними треба захоплюватися... В решті-решт люди замкнуть їх надворі.

“Люди замикають їх надворі” – про кого я так кажу? Тут мені треба бути обережним, бо коли я кажу про людей, я не маю на увазі всіх людей, бо всі люди точно не можуть так робити. В дитинстві я часто сидів у внутрішньому дворіку і чекав коли настануть сутінки. Я це кажу не тому, що хочу показати що кращий за інших. Все просто: інші люди не ходили дивитися на сутінки, ймовірно тому що не хотіли. Просто так склалися обставини, що я (а цілком природно що є й інші такі люди) часто робив це. Влітку я постійно сідав на низеньку лавку і дивився як у закуток будинка потихеньку спускається темрява, як білі стіни, що оточують двір з усіх чотирьох сторін, вкриває каламутна завіса тіні. У пітьмі аромат квітів туберози поступово проникав у моє серце. У небі літали кажани. Павутиння на кутку стріхи відбивало сіре світло неба, у пітьмі навіть можна було порохувати всі павутинки та трупики комарів і мух, що до них прилипли. Якщо у задумі раптом підвести свій погляд ще вище, то можна було побачити, як у темно-сірому небі вже виблискують очі

маленьких зірочок. Взимку внутрішній дворик густо вкривав білий сніг. Я лежав у кімнаті згорнувшись калачиком. Тоді наставав час, коли я бачив, що папір на вікнах поволі сірішає, а вогонь, колір якого вдень навіть не помічаєш, починає червонішати та яскравішати. Тоді я розумів – настали сутінки. Через щілину у пічній затулці я бачив: сіро-біле небо, сіро-білий сніг, що вкрив дах. На небі вигнутий відбиток холодного місяця, хоч і навіває смуток, та не затьмарює краси сутінок. В цей час навіть той, хто зазвичай сидить у дворику в очікуванні на сутінки, змушений лежати калачиком у кімнаті. Сутінки лишуються у самоті надворі разом з потьмянілою білизою снігу. Для чиїх очей створено цей мінливий і туманний світ? Сутінкам не самотньо?

Але самотність довго не триває. Сутінки як завжди мають піти. Лі Шанїнь так написав у вірші: “Сонце на схилку безкінечно прекрасне, але сутінки близько”. Хіба тут поет не жалкує, що сутінки не можуть затриматися? Вони й дійсно не можуть затриматися – в одну мить ці сутінки, як легкий сон, лиш торкнуться людських сердець, залишать по собі темряву та зникнуть разом зі своєю самотністю.

Вони підуть, насправді. Тепер знову питаю себе – куди вони йдуть? Це я знаю не краще ніж звідки вони приходять. Я не можу вхопити сутінки за хвоста і розпитати що й до чого. Але якщо поміркувати далі, то те, що прийшло з півночі, має піти на південь. Хто скаже, що вони прямують не туди? Я бачу як вони йдуть геть... Вони розливаються через південну стіну будинку, розливаються через ту невелику гору на півдні, через той ліс, розливаються через прекрасні південні країни. І доходять аж до далеких просторів Африки. В Африці є могутній, крутий гірський кряж, на цьому кряжі – прадавній, непроглядно-зелений, темний ліс. Якщо уявити собі далі, то в лісі є тигр. Тигр? Коли приходять сутінки, його очі, що вдень лиш відблискують блідо-зеленим світлом, певно, спалахують. Правда ж схоже на два вогника? В лісі ще ростуть густі, непролазні дикі трави, вищі за людину. В траві є лев, комарі, павуки, напевно й кажани є, ще й такі більші за звичайних. Останні промені надвечірнього сонця проходять через тонші листочки дерев, просочуються через павутиння розвішене на гілках, ллються вниз блискучими струменями золотого світла, підсвічують весь ліс у брунато-червоний колір, змішуються з отрутою змії, що живе у траві, та перетворюється на різнобарвний, картатий туман. Там ще мають бути світлячки. Один за одним вони спалахують. Мають бути й квіти, але не обов’язково тубероза, що сходить пахощами надвечір. Що ж тоді? Це лиховісна квітка, що отрує все довкола своєю красою. Серед отруйних випарів хіба не може не з’явитися лиховісна квітка? Її аромат повільно вливається у брунато-червоне отруєне повітря, у різнобарвний, картатий туман. Вливається і повністю зміщується, скочується в хмаринку огрійливого, гарячого повітря. Невдовзі це гаряче повітря розчиниться у тьмяному нічному світлі. Залишаються тільки світлячки, що сяють тепер ще яскравіше. Очі тигра ще більш схожі на два вогника коли він серед повної тиші вдивляється у зірки, що тільки-но з’явилися на темно-сірому небі.

Навіть звідси сутінки мають зникнути. Куди вони прямують далі? Цього точно не знає жодна людина у світі. Може слідом за прозорим, рідким світлом блідого, холодного місяця вони підіймаються в темне небо? Чи слідом за зірочками, що кліпають яскравими очима, підіймаються на Чумацький шлях? Чи пристають на крила кажанів та ховаються в стріху? Чи слідом за червоним

сяйвом на заході розчиняється за далекими горами? Хто міг би це точно знати? Ми знаємо тільки одне – вони зникають, вони йдуть геть, забираючи з собою свою тишу та красу, як невловима мить, як легкий сон весняної ночі.

Вони пішли. Що ще я можу запитати тепер? Чекати завтрашнього дня? Завтрашній день настав, потім ще один і ще один. Коли людина бачить як далина заповнюється білуватою димкою, верхівки дерев злегка підсвітило золотистою фарбою, а зграї ворон вертають додому, несучи на крилах сонячне світло, щось знову ніби злегка стискає її серце, вона знову жадає наближення сну. Двері зачиняються. Знову надворі, за зачиненими дверима сутінки. Коли людина знову висуне голову подивитися на них, то сутінки вже давно зникнуть. Вони прямують дорогою від Північно-льодовитого океану до африканського лісу. А далі, куди далі – хто знає? Потім настає ніч, повільна, непроглядно-чорна ніч. Ніч, в якій мерехтить світло зірок та місяця, в якій струменить тонкий аромат... Тільки ніч, довга ніч, безкінечна ніч. А сутінки? Сутінки не існують вічно у людських серцях. Лише торкаються їх та зникають, як легкий сон весняної ночі?

Можливо це саме він?

Переклад з кит. Є. Гобової